

1:o att det kreditiv, stort 2,250,000 R:dr, som Riksbanken hittills lemnat Manufaktur-diskonten, må med innevarande år 1868 upphöra;

2:o att Riksbanken vid innevarande års slut emottager i slutliquid för detta kreditiv de lånehandlingar, som af Manufaktur-diskonten innehafvas och hvilka ännu ej till betalning förfallit;

3:o att den förlust, som möjligen drabbar Riksbanken genom öfvertagandet af en del af Manufaktur-diskontens lånehandlingar, ersättes inom 1869 års utgång af Manufaktur-diskonten;

4:o att med de 2,250,000 R:dr, hvaröfver Riksbanken återbekommer sin förfogande rätt, Riksbanken utvidgar sin kassakreditiv-rörelse och dervid tillgodoser företrädesvis dem, som haft lånerätt i Manufaktur-diskonten.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 27 Januari 1868.

A. O. Wallenberg.

N:o 50.

Af Herr **Wallenberg**, om ändringar i *Bevillningsstadgan*.

Man har anmärkt att styrelsen öfver bolag, grundade på emot erhållna aktiebref tillskjutet kapital, utöfva genom rösträtt ett alltför stort inflytande på kommunernas angelägenheter, i jmförelse med andra kommunens medlemmar, hvilka endast ega att utöfva rösträtt för den bevillning, som erlægges för af dem personligen verkställt arbete eller egande kapital. Då fråga endast är om beslutande rätt i afseende på kommunalskatters åtagande och de för kommunens räkning inflytande medels användande, så torde rösträtten böra vara beroende af bevillningssumman, såvida man fortfarande vill erkänna sjelfbeskattningsrätten såsom grundsats. Hvar och en, som skattar till kommunen, kan derföre utan fara för kommunalfriheten

fortfarande tillerkännas den rösträtt han utöfvar. Men såsom en afvikelse från denna princip finnes uti kommunallagarne den å bolagsstyrelser tillerkända rätt, att deltaga i omröstningen, icke allenast för sitt arbete och sitt kapital, utan jemväl för många andra bolagsmäns kapital och arbete, ehuru dessa bolagsmän icke personligen tillhöra samma kommun och således icke kunna antagas för dess angelägenheter hysa något liffigare intresse. Detta är ett missförhållande, som kan utjemnas, utan att våldsamma och orättvisa åtgärder behöfva vidtagas, hvaribland jag räknar, att genom magtspråk afhända bolag den rätt, man bibehåller för personer. Om man utgår från personlighetsprincipen och tillerkänner hvarje person rösträtt i förhållande till erlagd skatt, så kunna genast flera orimligheter bortfalla. En kommun bör ega billiga anspråk på att af sina samtliga medlemmar erhålla bidrag till sina behofvers fyllande i förhållande till dessa medlemmars kapital och arbete. Såsom sakerna nu äro ordnade, eger detta icke rum, ty mången inom kommunen boende kan, genom inköp af aktier uti bolag, hvilkas styrelser hafva säte å annan ort, väl erhålla afkastning af sitt egande kapital, men måste derjemte bidraga till en främmande kommuns utgifter, hvarigenom hans krafter splittras och hans förmåga att bidraga till sin egen kommuns utgifter försvagas. Man säger väl att rörelsen skall beskattas der den bedrifves, men äfven detta håller icke streck i afseende på en mängd större bolag. Ingalunda kan man säga att en större banks verksamhet bedrifves inom en och samma kommun, ännu mindre att ett ångfartygsbolags verksamhet är inskränkt till den ort, der styrelsen har sitt säte. Speciellt kan jag såsom exempel uppgifva ett ångbåtsbolag, hvars delegare äro spridda uti flera af de kuststäder, emellan hvilka bolagets båtar underhålla kommunikationen. På samma sätt som sjelfva kapitalets egande är fördeladt bland medlemmar tillhörande flera kommuner, omfattar bolagets verksamhetsfält äfvenledes flera kommuner. På hvilken billighetsgrund betalar ett sådant bolag skatt till en enda kommun? Enligt nu gällande föreskrifter kunna åtskilliga bolag utvälja den ort, hvarest kommunalskatterna äro lägsta och dit förlägga styrelsens säte, hvarigenom medlemmar af andra kommuner, der kommunalskatterna äro högre, i sjelfva verket undvika att deltaga uti dessa. Detta kan lämpligast förekommas derigenom, att bolagen endast beskattas för de fastigheter bolagen ega i de kommuner, der fastigheterna äro belägna, och då efter den grund derstädes för fastighet på land eller i stad är eller kan blifva antagen. I öfrigt borde egare af aktier för aktieafkastningen beskattas der han bor. Detta är klart. Att finna en lämplig form för det sökta målet är måhända svårare.

Vid alla reformer bör man framgå så varligt, att man icke behöfver vända tillbaka. Som här finnas bolag af många slag, afser mitt förslag

uttryckligen endast sådana bolag, hvilka, antingen solidariskt ansvariga eller enligt aktiebolagslagen från en sådan ansvarighet befriade, hafva emot *tillskjutet kapital utfärdat aktiebref till viss person*. Dessa bolag äro många nog och stora nog, för att den förändring, som afses, skall kunna medföra en önskvärd förbättring. I afseende på bolag, som icke utfärdat aktiebref, anser jag ingen förändring böra vidtagas, lika litet som i afseende på bolag, hvars aktiebref äro utställda till innehafvaren. Sistnämnda slags bolag böra undvikas, ty det bör icke anses vara någon skam att vara känd delegare i något gagnande industriellt bolag. De, som icke vilja erkänna sig ega något, kunna hålla sig till statsobligationerna, hvilka alla äro ställda på innehafvaren.

Det önskvärda uti att på ett ställe finna sammanfördt ett ordentligt registratur öfver alla aktiebolag torde icke kunna förnekas. Genom de åtgärder jag i afseende på beskattningens och rösträttens utöfvande har föreslagit böra vidtagas, blir det en lätt sak att erhålla nödiga materialier för en fortlöpande statistik öfver alla våra aktiebolag. Framställning härom torde äfven med aldra första till Kongl. Maj:t böra inlemnas.

Under sistförflutna riksdag väcktes flera motioner om förändring i afseende å den rösträtt i kommunens angelägenheter, som är bestämd uti Kongl. Förordningarne den 21 Mars 1862 om kommunalstyrelse på landet, om kommunalstyrelse i stad, samt om landsting. Flera af dessa motioner afsågo att, om icke helt och hållet upphäfva den i berörda Kongl. Förordningar uttryckta grundsatsen, att rösträtten i kommunens angelägenheter bör stå i förhållande till den röstandes andel i skattebidragen till kommunens utgifter, likväl i högst betydlig mån begränsa denna rösträtt. I sådant syfte föreslogos, bland annat, åtskilliga förändringar i afseende på bolags rösträtt i kommunala angelägenheter. I afseende på denna del af frågan yttrade Lag-Utskottet uti sitt under N:o 67 afgifna Utlåtande (sid. 9), att det visserligen vore orättvist att beröfva bolagen en mot deras deltagande i kommunens gemensamma utgifter svarande rösträtt eller inskränka densamma mera än för andra röstberättigade, men att det enda lämpliga vore, att hvarje aktieegare tillades rösträtt för sin andel i bolagets beskattade inkomst eller vinst. Härvid mötte dock, enligt Utskottets åsigt, den svårighet, att, till följd af föreskrifterna i bevillningsförordningen, inkomsten af rörelsen och därför belöpande afgift påföres hvarje särskildt bolag *samtjält* och att således icke delegarne hvar för sig debiteras för deras andelar deri, hvarjemte bevillningen skall påföras bankbolag icke blott der hufvudkontor finnes, utan ock der bolagets rörelse vid afdelnings- eller kommissionskontor bedrivs, hvilket i viss mån äfven gäller för annat bolag, hvars rörelse drifves på flera ställen, så att det blefve nära nog en omöjlighet att

bestämma rösträtten särskildt för hvarje bolagsman eller aktieegare. Då jag är af den öfvertygelsen, att det missnöje med nu gällande grunder för rösträttigheten inom kommunen, som på sednare tider gifvit sig tillkänna, har sin hufvudsakligaste orsak uti föreskrifterna om bolags rättighet, att genom sina styrelser rösta för hela bolaget, har jag trott det vara af vigt, att undersöka om icke sådana förändrade stadganden kunde meddelas, att den kollektiva rösträttighet, hvilken bolagen nu ega att genom sina styrelser utöfva, blefve fördelad mellan de särskilda bolagsmännen, så att hvarje delegare i dylika bolag finge för sina egande aktier i bolaget utöfva rösträtten. Det är nemligen såsom det under sistlidna riksdag yttrades af en ledamot i Lag-Utskottet, hvilken reserverade sig mot Utskottets utlåtande i detta ämne, just genom hopandet af *mångas* rösträtt hos *en* som bolagen kunna utöfva det öfverklagade inflytandet på besluten inom kommunerna, hvilket skulle försvinna, om, i stället och i konsekvens med kommunallagens stadganden i öfrigt, hvarje bolagsman utöfvade sin egen rätt i kommunen efter erhållen andel i bolagets inkomst.

För att komma till ett sådant mål måste dock, såsom Lag-Utskottet i ofvanberörda Utlåtande jemväl antydt, förändringar vidtagas icke blott i kommunalförfattningarne, utan ock uti nu gällande Bevillningsstadga, i hvad densamma rörer föreskrifterna om bolags taxering. 9 § i berörda stadga innehåller nemligen, bland annat, att bevillning för inkomst af kapital eller arbete skall påföras:

bankbolag der rörelsen drifves, vare sig genom hufvudkontor, afdelnings- eller kommissionskontor, och

annat bolag der bolagets rörelse hufvudsakligen å en eller flera orter drifves, eller i fall sådana bestämda orter icke förefinnas, der bolaget har sin styrelse.

Enligt mitt förmenande borde förändring uti dessa stadganden desto heldre böra ske, som det, ifall aktieegaren icke är boende inom den kommun, der bolaget beskattas, innefattar en uppenbar orättvisa, att aktieegaren för sin utdelning skall beskattas icke der han sjelf bor, utan inom den kommun, der bolagsstyrelsen har sitt säte, hvarigenom denna kommun sålunda får tillgodonjuta hela kommunalskatten för afkastningen af ett kapital, som eges af en mängd utom kommunen boende personer, och detta, oaktadt bolagens rörelse i de flesta fall icke kan sägas inskränka sig endast till den ort, der rörelsen skenbart bedrifves, utan oftast är beroende af affärsförbindelser på vidt åtskiljda orter. Då det dessutom i fråga om beskattning af kapital eller arbete är den person, som eger kapitalet, eller den, hvilken sjelf eller genom biträde idkar rörelsen, som bör beskattas, följer deraf, att den beskattning, som hittills blifvit kollektivt ålagd bolag, rätteligen bör fördelas

mellan bolagets samtliga delegare, i mån af hvars och ens delaktighet deri. Detta torde ock vara verkställbart om uti Bevillningsstadgan infördes en föreskrift af ungefär det innehåll, som af 1859 års Bevillningskomité i dess betänkande (sid. 109) föreslogs, eller att bolagsstyrelsen borde till ortens bevillningsberedning årligen aflemna utdrag af bolagets sednast avslutade räkenskaper, hvarigenom ådagaläggas den under det år dessa räkenskaper omfatta, för bolagets aktieegare tillkommande vinstutdelning. Dessutom borde föreskrift lemnas derom, att hvarje dylikt bolags styrelse skulle ega skyldighet, att i början af året upprätta förteckningar, innefattande uppgift på hvarje bolagsmans namn och hemvist, samt huru många lotter i bolaget han vid sednaste års bokslut egde, hvilka förteckningar det skulle åligga bolagets styrelse, att före den 15 April aflemna till Konungens Befallningshafvande inom det län, der styrelsen har sitt säte, hvarefter Konungens Befallningshafvande borde till vederbörande bevillningsberedningar öfversända dessa förteckningar jemte uppgift på den utdelning, som på hvarje lott i bolaget sig belöper, på det att bevillningsberedningarne måtte komma i tillfälle att påföra hvarje aktieegare den bevillning, som på sådan grund bör ega rum.

Att beskatta något annat än vinstutdelningen på aktierna är både obilligt och skadligt, ty det drifver bolagsstämmorna till att utdela allt hvad som möjligen kan utdelas, utan allt afseende på bolagens styrka eller konsolidering. Det är ej heller Bevillningsstadgans mening, men jag önskar, att det må varda tydligare uttryckt, att bolags vinst ej må beskattas förr än den utdelas.

Med stöd af hvad jag sålunda haft äran anföra, får jag vördsamt föreslå följande förändringar i Bevillningsstadgan, dock utber jag mig att, derest Utskottet finner lämpligare ordalydelser i den syftning min motion afser, mina redaktionsförslag må förbättras:

Bevillning för inkomst af kapital eller arbete påföres:

Bolag, som är grundadt på tillskjutet kapital, hvaremot antingen inga lottbref, eller lottbref ställda till innehafvaren äro utfärdade, der bolagets styrelse har sitt säte eller rörelsen hufvudsakligen bedrifves;

Egare af aktie eller lottbref, stäldt till viss person, för hvilket vinstutdelning erhållits, der han är mantalsskrifven, änskönt bolagets styrelse och verksamhet icke tillhöra samma kommun.

Såsom grund för denna beskattning skall antagas sednast lemnade vinstutdelning å lotterna, såvida ej redan för densamma skatt blifvit erlagd.

Bolag, grundadt på tillskjutet kapital, hvaremot aktie eller lottbref till viss person blifvit utfärdade, påföres icke bevillning för inkomst af kapital eller arbete der bolagets styrelse har sitt säte, utan endast för egande fastighet der densamma är belägen.

Deremot skall det åligga styrelsen för hvar och ett bolag, grundadt på tillskjutet kapital, hvaremot aktie eller lottbref till viss man blifvit utfärdade, att till Konungens Befallningshafvande i länet före den 15 April hvarje år insända förteckningar på samtliga egare till aktier i bolaget, med uppgift å deras postadress samt det antal lotter hvarje delegare i bolaget egde vid den tid bolagets räkenskaper för sistförflutna året afslutades; uppgiften skall äfven upptaga beloppet af sednast utlemnade vinstutdelning å lotterna. Dessa förteckningar böra vara i enlighet med Bevillningsstadgan bilagdt formulär så upprättade, att alla lottegarer, som bo inom samma län, upptagas på en förteckning; skolande förteckningarne, sedan de undergått behörig granskning till utrönande huruvida egare blifvit uppgifne till bolagets samtliga utelöpande lottbref, genom Konungens Befallningshafvande ofördröjligen öfversändas till Konungens Befallningshafvande i andra län, för att vederbörande bevillningsberedningar tillställas.

Om remiss till Bevillnings-Utskottet anhålles vördsamt.

Stockholm den 27 Januari 1868.

A. O. Wallenberg.

Uppgift på Lottegare i N. N. Bolag, boende i N. N. Län №

Namn.	Embete eller yrke.	Postadress.	Eger antal lottbref.	Sednaste vinstutdelning per lottbref för år 18	
				R:dr	öre.

